

начало. Има ли нѣщо по-промѣнчиво отъ границитѣ, въ които сж живѣли народитѣ въ далечното минало? Даже следъ като започва заседналия животъ на народитѣ върху опредѣлена територия подъ режима на модерната държава, обширни области сж преминавали отъ една държава въ друга, владени съ стотици години и следъ това сж преминавали подъ чужда публично-правна властъ. Тѣзи промѣни въ държавнитѣ граници, които ставатъ и днесъ малко или много, сж влияли вертикално върху народнитѣ пластове, до тѣхнитѣ дълбоки народностни гънки. И това политическо влияние, **влияние на държавата**, се е оказало обикновено по-силно отъ расовото и племенно чувство.

Отъ всичко това трѣбва да заключимъ, че проблемата за национализма не може да се разглежда безъ огледъ на онѣзи интересни, нови елементи, които внася въ обществото **модерната държава**.

Какво преследва държавата, тази най-велика придобивка на човѣшката цивилизация и култура, отричани отъ Прудонъ, Кропоткинъ и други, но станала неизбежна организирана форма за животъ на цѣлото човѣчество?

„Държавата започва, — пише Хозе Ортега и Гасетъ — когато отдѣлни групи, различни по рождение, сж заставени да живѣятъ заедно. Това задължение не е проста принуда; то предполага единъ планъ, който води къмъ сътрудничество, една обща жизнена задача, възложена на разпокъсани групи; преди всичко държавата е планъ за действие и програма за сътрудничеството. Свикватъ се хора за да вършатъ нѣщо заедно. Държавата не е сродство по кръвъ, нито езиково единство, нито териториялна общност, нито продължение на съжителство. Тя не е нѣщо, което е веществено, неподвижно, дадено или ограничено. Тя е чистъ динамизъмъ — воля да се направи нѣщо общо — и благодарение на това, идеята за държавата не е ограничена съ никаква физическа граница.“

Не ми е възможно да цитирамъ повече изъ страницитѣ на знаменитата книга на Ортега и Гасетъ „**Бунтътъ на маситѣ**“, къмъ която отправямъ най-настойчиво всѣки, който се интересува отъ проблемата за националната държава и национализма. Но и дадениятъ цитатъ ни въвежда въ едно схващане, научно обосновано и исторически неопровержимо. Съвършено вѣрна е мисълта на Ортега, че тайната на националната държава трѣбва да се търси въ нейното особено вдъхновение като държава, въ нейната политика дори, а не въ принципи, чужди ней, отъ биологично или географско естество. Сжщата теза е поддържалъ и Ренанъ: „Притежаване на обща слава въ миналото, обща воля въ настоящето; велики дѣла, извършени заедно, желание да се извършатъ и други, ето сжщественото условие за сжществуване на единъ